

[Knud Nielsen.]

ser og de til gymnasierne knyttede kursus til højere forberedelseseksamen, og at de forhåndenværende lærerkræfter benyttes udelukkende til denne undervisning.“

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig, at den kapacitet, der bliver ledig, udnyttes på denne måde, og specielt er der jo et meget stort behov for flere HF-kursus. Det er derfor med nogen forundring, at jeg i de almindelige bemærkninger til lovforslaget ser, at de økonomiske konsekvenser vil være en besparelse for staten på ca. 1,2 mill. kr. i finansåret 1971-72 og noget større beløb i de følgende finansår. Det må jo indebære en kapacitetsindskrænkning, og det forekommer mig at være i modstrid med den citerede bemærkning fra den skriftlige fremsættelse.

Med hensyn til lovforslagets punkt 2 om en ændring af § 8 havde jeg hellere set, at man var gået den modsatte vej og havde fjernet de specielle adgangsregulerende foranstaltninger ved de øvrige læreanstalter i stedet for at udvide dem til også at omfatte universiteterne.

Undervisningsministeren ønsker her en bemyndigelse til,

„såfremt tilgangen til et universitetsstudium ved et studieårs begyndelse må påregnes at blive så betydelig, at forsvarlige undervisningsforhold trods“ — som det hedder — „rimelig økonomisk opofrelse fra statens side ikke kan tilvejebringes, . . . at fastsætte regler, der begrænser adgangen til det pågældende studium.“

Det er ifølge den skriftlige fremsættelse tanken, at en sådan begrænsning kun bør iværksættes for ét år ad gangen og skal ophæves, så snart forholdene tillader det. Med denne ordlyd kunne begrænsningen for den sags skyld tænkes iværksat for ét år ad gangen 50 år i træk, idet der er en iøjnefaldende fare for, at bemyndigelsen kan komme til at virke som en bekvem ventil, der vil blive benyttet til stadig at udskyde løsningen af de tilgrundliggende problemer.

Ministeren siger intet om, efter hvilke regler adgangs begrænsningen skal foretages, men vil anmode planlægningsrådet om at overveje dette spørgsmål. Rådet har allerede udtalt, at en summarisk adgangs begrænsning, baseret på studentereksamens-

kvotient, må anses for uheldig. Også muligheden for indførelse af supplerende egnethedskriterier ved anvendelse af psykologiske testningsmetoder har været overvejet, og rådet har konstateret, at der ikke findes metoder, der er tilstrækkelig sikre. Her er vi ved sagens kerne; der findes ganske enkelt ikke i dag nogen sikker metode til frasertering af studieegnede før påbegyndelsen eller i de tidligere stadier af et studium. Det vil sige, at uanset hvordan en adgangs begrænsning praktiseres, vil den virke uretfærdigt. Det er en af grundene til, at socialdemokratiet principielt er modstander af adgangs begrænsning.

Der er en række andre grunde: en adgangs begrænsning torpederer bestræbelserne på at udvide rekrutteringsgrundlaget for de højere uddannelser og derved rette de sociale skævheder op. Til illustration heraf skal jeg anføre, at ved tandlægehøjskolen, hvor der er adgangs begrænsning, kommer kun 3 pct. af de studerende fra arbejderhjem, hvorimod det ved universiteterne, hvor der ikke hidtil har været adgangs begrænsning, dog trods alt drejer sig om omkring 11 pct.

En adgangs begrænsning vil desuden betyde en stimulering af konkurrence mentaliteten og eksamensracet i hele det underliggende skolesystem — i skærende modstrid med alle de seneste års pædagogiske bestræbelser. En adgangs begrænsning vil endvidere hindre den indkomstudligning, der kunne tilvejebringes gennem et større udbud af akademisk arbejdskraft.

Når jeg endelig ved oprensningen af alle disse ulemper ved adgangs begrænsning må konkludere, at lodtrækning er det mest retfærdige middel til at afgøre, hvem der skal have chancen for en højere uddannelse, og hvem der ikke skal have den, er det vel på tide at se på, hvilke andre udveje der findes. Jeg skal forsøge at pege på nogle muligheder, som kan bidrage til en løsning.

En forcering af ændringerne i de nuværende studie strukturer i retning af bredere basisuddannelser og flere afgangstrin vil skaffe luft og reducere spildtiden. Gradvis gennemførelse af uddannelses løn ville ved at eliminere nødvendigheden af erhvervsarbejde under studierne medføre hurtigere studieforløb og dermed en forbedret kapacitetsudnyttelse. En kapacitetsudvidelse på de adgangs begrænsede læreanstalter og på